

PREDLOG OSNOVE
za vođenje pregovora i zaključivanje
Sporazuma između Crne Gore i Republike Albanije
o socijalnom osiguranju

I Ustavni osnov

Ustavni osnov za zaključivanje Sporazuma između Crne Gore i Republike Albanije o socijalnom osiguranju sadržan je u odredbama člana 15 stav 1 Ustava Crne Gore („Službeni list CG”, br: 1/07 i 38/13), kojim je propisano da Crna Gora, na principima i pravilima međunarodnog prava, saraduje i razvija prijateljske odnose sa drugim državama, regionalnim i međunarodnim organizacijama, kao i odredbama člana 100 tač. 1 i 4, kojima je propisano da Vlada vodi unutrašnju i vanjsku politiku i zaključuje međunarodne ugovore.

II Ocjena stanja odnosa između Crne Gore i Albanije

Crna Gora i Albanija imaju prijateljske odnose i sadržajnu saradnju u mnogim oblastima od uzajamne važnosti, što potvrđuje i kontinuirani politički dijalog na visokom nivou. Postoji obostrani interes za dalje snaženje dobre saradnje u različitim oblastima, a naročito u oblasti socijalne politike, čemu će doprinijeti zaključivanje sporazuma o socijalnom osiguranju.

III Razlozi za zaključivanje međunarodnog sporazuma

Bilateralnim međunarodnim sporazumima o socijalnom osiguranju, odnosno socijalnoj sigurnosti, omogućava se usklađena primjena nacionalnih zakonodavstava država ugovornica u oblasti socijalnog osiguranja, a time se:

- garantuje jednak tretman državljana, odnosno osiguranika obje države ugovornice u okviru nacionalnog zakonodavstva,
- utvrđuje primjenljivo zakonodavstvo (pravila na osnovu kojih se, u svakom konkretnom slučaju može tačno utvrditi da li se primjenjuje zakonodavstvo jedne ili druge države ugovornice),
- obezbjeđuje očuvanje stečenih prava i

- garantuje isplata (transfer) davanja u slučaju promjene prebivališta u drugu državu ugovornicu.

Odredbe bilateralnih sporazuma o socijalnom osiguranju obuhvataju prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, prava iz zdravstvenog osiguranja, prava za slučaj nezaposlenosti, dodatka za djecu i administrativno pravnu pomoć. Sporazume o socijalnom osiguranju prate administrativni sporazumi za njihovo sprovođenje, dopunski sporazumi kojima se bliže reguliše postupak za ostvarivanje pojedinih prava i dvojezični obrasci kao tehničko sredstvo sprovođenja međunarodnih sporazuma i obezbjeđenje njihove efikasne primjene.

Zaključivanjem međunarodnih sporazuma o socijalnom osiguranju uspostavlja se međunarodno - pravni sistem u socijalnom osiguranju između država ugovornica, odnosno uspostavlja se koordinacija između sistema socijalnog osiguranja tih država.

Osnovna svrha ovih sporazuma je da omoguće ostvarivanja prava iz socijalnog osiguranja na osnovu rada i osiguranja u inostranstvu.

Imajući u vidu izloženo kao i činjenicu da se zaključivanjem Sporazuma između Crne Gore i Republike Albanije o socijalnom osiguranju proširuju i jačaju svi oblici saradnje iz oblasti socijalnog osiguranja, Ministarstvo rada i socijalnog staranja Crne Gore je 20. aprila 2018. godine, diplomatskim putem, prosljedilo Nacrt sporazuma koji će poslužiti kao osnova za pregovore. Pandemija korana virusa odložila je početak pregovora u vezi sa usaglašavanjem predmetnog sporazuma ali je nakon okončanja iste ponovo aktuelizovana ova tema na inicijativu Ministarstva rada i socijalnog staranja Crne Gore od 18. novembra 2022. godine. Albanska strana je izrazila spremnost za otpočinjanje pregovora i predložila da se prvi krug pregovora održi u period od 16-18. januara 2023. godine u Tirani.

Zaključivanjem sporazuma o socijalnom osiguranju između Crne Gore i Republike Albanije omogućiće se regulisanje međusobnih odnosa u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja, zdravstvenog osiguranja i ostalih pitanja iz domena socijalnog osiguranja, a posebno izjednačavanje u pravima državljana po osnovu boravka i rada u državama ugovornicama.

IV Osnovna pitanja o kojima će se voditi pregovori, odnosno bitni elementi koje ugovor treba da sadrži i predlog stavova delegacije Crne Gore u vezi sa tim pitanjima

Sporazum se bazira na opšte prihvaćenim principima u zaključivanju ovakvih birateralnih i iskustvima naše države u ovoj oblasti, kao i najnovijim iskustvima i standardima, posebno Regulative Evropske unije 883/2004 o koordinaciji sistema socijalne sigurnosti.

Osnovni principi na kojima se zasniva Sporazum su:

1. Primjena nacionalnog zakonodavstva država ugovornica,
2. Izjednačenost u pravima državljana zemalja ugovornica,
3. Princip sabiranja staža osiguranja navršenog u državama ugovornicama.

Prava:

Sporazumom o socijalnom osiguranju uređuju se prava iz oblasti:

- penzijskog i invalidskog osiguranja,
- zdravstvenog osiguranja, zdravstvene zaštite i materinstva,
- osiguranje za slučaj povrede na radu i profesionalne bolesti,
- novčana naknada za slučaj nezaposlenosti,
- dodatak za djecu i
- administrativno pravne pomoći.

Na pregovorima će se usaglasiti odredbe teksta sporazuma između Crne Gore i Republike Albanije o socijalnom osiguranju, kao i uzajamno razmijeniti informacije o primjeni pravnih propisa država ugovornica.

VI Procjena potrebnih finansijskih sredstava za izvršavanje sporazuma i način njihovog obezbjeđenja

Za izvršavanje ovog sporazuma nije potrebno obezbjediti dodatna finansijska sredstva u Budžetu Crne Gore.

VI Stavovi i mišljenja zainteresovanih organa o opravdanosti zaključivanja sporazuma

U postupku pripreme Predloga Osnove za vođenje ovih pregovora, zatražena su i cijenjena mišljenja zainteresovanih organa, koja se daju u prilogu.

VII Potreba usaglašavanja propisa

Zaključivanje navedenog sporazuma ne zahtijeva izmjenu važećih ili donošenja novih propisa.

VIII Predlog sastav delegacije

Delegaciju sačinjavaju predstavnici ministarstva rada i socijalnog staranja i ministarstva zdravlja.

Za članove delegacije za vođenje pregovora određeni su:

Edina Dešić- državna sekretarka (Ministarstvo rada i socijalnog staranja), šefica delegacije,

Darka Džabasan - načelnica Direkcije za penzijsko i invalidsko osiguranje i boračku i invalidsku zaštitu (Ministarstvo rada i socijalnog staranja), članica

Irena Obradović - samostalna savjetnica I za inostrano osiguranje (Ministarstvo rada i socijalnog staranja), članica

Ana Leković – Načelnica Direkcije za pristup tržištu rada (Ministarstvo rada i socijalnog staranja), članica

Mirjana Đuranović - Načelnica Odjeljenja za međunarodnu saradnju (Ministarstvo zdravlja), članica.

IX Predračun troškova za rad delegacije

Troškove za rad delegacije snosi organ čiji predstavnici učestvuju u pregovorima.

**SPORAZUM
IZMEĐU
CRNE GORE
I
REPUBLIKE ALBANIJE
O SOCIJALNOM OSIGURANJU**

Crna Gora i Republika Albanija (u daljem tekstu: države ugovornice), u želji da urede i razviju međusobne odnose u oblasti socijalnog osiguranja, dogovorile su se sljedeće:

**DIO I
Opšte odredbe**

**Član 1.
Definicije pojmova**

(1) U cilju primjene ovog sporazuma izrazi i fraze imaju sledeće značenje:

1. „teritorija“:
 - u odnosu na Crnu Goru: državna teritorija Crne Gore;
 - u odnosu na Republiku Albaniju državna teritorija Republike Albanije
2. „državljanin države ugovornice“:
 - u odnosu na Crnu Goru: lice sa crnogorskim državljanstvom
 - u odnosu na Republiku Albaniju: lice sa državljanstvom Republike Albanije
3. „pravni propisi“: zakoni i drugi pravni propisi kojima se uređuju oblasti iz člana 2 ovog sporazuma;
4. „nadležni organ“: ministarstva nadležna za oblasti regulisane pravnim propisima iz člana 2 ovog sporazuma;
5. „nosilac“: organizacija, odnosno organ nadležan za sprovođenje pravnih propisa iz člana 2 ovog sporazuma;
6. „nadležni nosilac“: nosilac kod koga je lice osigurano u vrijeme podnošenja zahtjeva za davanje, nosilac kod koga lice ima ili bi imalo pravo na davanje ili nosilac određen od strane nadležnog organa;
7. „osiguranik“: lice na koje se primjenjuju ili su se primjenjivali pravni propisi iz člana 2 ovog sporazuma;

8. „period osiguranja“: period za koji su plaćeni doprinosi, i sa njim izjednačeni periodi u skladu sa pravnim propisima svake države ugovornice;
9. „davanja“: novčano davanje i davanje u naturi;
10. „novčano davanje“: penzija, novčana naknada i druga novčana davanja, uključujući dodatke, usklađivanja ili povećanja;
11. „davanja u naturi“: zdravstvena zaštita i drugo davanje, osim novčanih davanja;
12. „prebivalište“: mjesto u kojem lice stalno boravi;
13. „boravište“: mjesto u kojem lice privremeno boravi;
14. „članovi porodice“: lica okoja se smatraju takvim prema pravnim propisima one države ugovornice čiji se propisi primjenjuju;
15. „organ za vezu“: organ određen za efikasnije sprovođenje ovog sporazuma.

(2) Ostali pojmovi, korišćeni u ovom sporazumu imaju značenje koje im pripada u skladu sa pravnim propisima država ugovornica.

Član 2

Pravni propisi na koje se ovaj sporazuma odnosi

(1) Ovaj sporazum se odnosi na pravne propise:

- U odnosu na Crnu Goru, o:
 1. zdravstvenom osiguranju, zdravstvenoj zaštiti i materinstvu;
 2. penzijskom i invalidskom osiguranju;
 3. osiguranju za slučaj povrede na radu i profesionalne bolesti;
 4. novčanoj naknadi za slučaj nezaposlenosti
- U odnosu na Republiku Albaniju, o:

(2) Ovaj sporazum se, odnosi na sve pravne propise kojima se obuhvataju, mijenjaju ili dopunjuju pravni propisi iz stava 1 ovog člana.

Član 3

Lica na koja se ovaj sporazum primjenjuje

Ovaj sporazum se primjenjuje na:

1. lica za koja važe ili su važili pravni propisi jedne ili objiju država ugovornica i
2. druga lica koja izvode prava od lica naznačenih pod tačkom 1 ovog člana.

Član 4

Jednaki tretman

Ukoliko ovim sporazumom nije drugačije određeno, lica iz člana 3 ovog sporazuma imaju ista prava i obaveze na osnovu pravnih propisa države ugovornice, pod istim uslovima kao i državljani te države ugovornice.

Član 5

Transfer davanja

(1) Ukoliko ovim sporazumom nije drugačije određeno novčana davanja ne mogu se umanjiti, izmijeniti, obustaviti ili ukinuti zbog toga što korisnik ima prebivalište u drugoj državi ugovornici.

(2) Odredbe stava 1 ovog člana ne primjenjuju se na:

1. u odnosu na Crnu Goru: na najnižu penziju, novčanu naknadu za slučaj nezaposlenosti i naknadu pogrebnih troškova;
 2. u odnosu na Republiku Albaniju:
-

DIO II

ODREDBE O PRAVNIM PROPISIMA KOJI SE PRIMJENJUJU

Član 6

Opšta odredba

Na lica koje radi ili obavlja samostalnu djelatnost na teritoriji jedne države ugovornice primjenjuju se pravni propisi te države ugovornice i u slučaju kada se prebivalište zaposlenog ili lica koje obavlja samostalnu djelatnost ili sjedište poslodavca nalazi na teritoriji druge države ugovornice, ako odredbama čl. 7 i 8 nije drugačije određeno.

Član 7

Posebne odredbe

(1) Ako poslodavac sa sjedištem na teritoriji jedne države ugovornice pošalje zaposlenog na teritoriju druge države ugovornice, na njega se, do isteka perioda koji je utvrđen ugovorom po osnovu koga je zaposleni upućen, a najduže do kraja 24. kalendarskog mjeseca, primjenjuju pravni propisi prve države ugovornice, kao da je zaposlen na njenoj teritoriji.

(2) Ako lice koje obavlja samostalnu djelatnost na teritoriji jedne države ugovornice ode na teritoriju druge države ugovornice radi privremenog obavljanja te djelatnosti, na njega se, najduže do kraja 24. kalendarskog mjeseca, primjenjuju pravni propisi prve države ugovornice, kao da obavlja djelatnost na njenoj teritoriji.

(3) Na članove putujućeg ili vazdušnog osoblja koja putuju u službi poslodavca koji se bavi vazdušnim, drumskim ili željezničkim saobraćajem primjenjuju se pravni propisi države ugovornice na čijoj teritoriji se nalazi sjedište poslodavca.

(4) Na posadu broda, kao i druga lica zaposlena na brodu, primjenjuju se pravni propisi države ugovornice pod čijom zastavom brod plovi.

(5) Lica koja u luci jedne države ugovornice obavljaju poslove utovara, istovara, popravke, remonta ili nadzora broda koji plovi pod zastavom druge države ugovornice, primjenjuju se pravni propisi države ugovornice kojoj luka pripada.

(6) Na državne službenike i lica izjednačena sa njima, lica zaposlena u javnim službama i službene predstavnike upućene na teritoriju druge države ugovornice, primjenjuju se pravni propisi države ugovornice koja ih je uputila.

Član 8

Diplomatska i konzularna predstavništva

(1) Na zaposlene u diplomatskim i konzularnim predstavništvima, članove njihovih porodica i na zaposlene kao privatna kućna posluga kod članova ovih predstavništava, upućene na teritoriju druge države ugovornice, primjenjuju se pravni propisi države ugovornice iz koje su upućeni.

(2) Na zaposlene iz stava 1 ovog člana koji nijesu upućeni, primjenjuju se pravi propisi države ugovornice na čijoj se teritoriji nalazi diplomatsko i konzularno predstavništvo.

(3) Zaposleni iz stava 2 ovog člana koji su državljani države ugovornice čije je diplomatsko ili konzularno predstavništvo, mogu se, u roku od tri mjeseca od dana zaposlenja ili od stupanja na snagu ovog sporazuma, opredijeliti za primjenu pravnih propisa te države ugovornice.

Član 9

Izuzeci

Na zajednički zahtjev zaposlenog i njegovog poslodavca, kao i lica koje obavlja samostalnu djelatnost, nadležni organi država ugovornica mogu dogovoriti izuzetke od odredaba čl. 6 do 8 ovog sporazuma.

**DIO III
POSEBNE ODREDBE**

**Poglavlje 1.
DAVANJA ZA SLUČAJ BOLESTI I MATERINSTVA**

**Član 10
Sabiranje perioda osiguranja**

Periodi osiguranja navršeni prema pravnim propisima obiju država ugovornica se, ako je to potrebno, sabiraju za sticanje prava na davanje i za određivanje trajanja tog davanja, pod uslovom da se ne poklapaju.

**Član 11
Davanja u naturi**

(1) Lice koje ispunjava uslove za pravo na davanje u naturi prema pravnim propisima jedne države ugovornice ima pravo na davanje u naturi kad ima prebivalište u drugoj državi ugovornici u skladu sa njenim pravnim propisima.

(2) Lice koje ispunjava uslove za pružanje davanja u naturi prema pravnim propisima jedne države ugovornice tokom boravka u drugoj državi ugovornici ima pravo na hitnu medicinsku pomoć koju zahtijeva njegovo stanje, pod uslovom da boravak nije ostvaren u cilju liječenja.

(3) Davanja iz st. 1 i 2. ovog člana pružaju se u ime i za račun nadležnog nosioca od strane nosioca prema prebivalištu ili boravištu lica, u skladu sa pravnim propisima koje on primjenjuje.

(4) Lica iz člana 7 st. 1, 2, i 6 i člana 8 ovog sporazuma imaju prava na davanja u naturi u skladu sa pravnim propisima države ugovornice u koju su upućeni a na teret nadležnog nosioca.

(5) Nadležni organi država ugovornica utvrđuju davanja u naturi kao što su proteze, pomagala i druga davanja veće vrijednosti za čije se pružanje, u slučaju prebivališta ili boravišta lica, traži prethodna saglasnost nadležnog nosioca, osim ako je pružanje tih davanja neodložno.

(6) Odredbe st. 1. do 5 ovog člana primjenjuju se i na članove porodice.

**Član 12
Davanja u naturi za korisnike penzija**

(1) Na korisnika penzije, ostvarene prema pravnim propisima obiju država ugovornica, primjenjuju se isključivo pravni propisi one države ugovornice u kojoj korisnik ima prebivalište.

(2) Korisnik iz stava 1 ovog člana pravo na davanje u naturi ostvaruje na teret nadležnog nosioca one države ugovornice u kojoj ima prebivalište.

(3) Na korisnika penzije ostvarene prema pravnim propisima jedne države ugovornice koji ima prebivalište u drugoj državi ugovornici, primjenjuju se pravni propisi te države ugovornice i pružaju davanja

u naturi, kao da je pravo na penziju ostvareno prema njenim pravnim propisima, a na teret nadležnog nosioca.

(4) Korisnik penzije iz stava 3 ovog člana sa prebivalištem u jednoj državi ugovornici, čije stanje za vrijeme boravka u drugoj državi ugovornici zahtijeva hitno pružanje davanja u naturi ima pravo na ta davanja prema pravnim propisima i na teret nosioca države ugovornice u kojoj je ostvario pravo na penziju.

(5) Odredbe st. 1. do 4. ovog člana analogno se primjenjuju na članove porodice korisnika penzije.

Član 13

Naknada troškova

Nadležni nosilac nadoknađuje nosiocu koji je pružio davanje utrošene iznose u skladu sa čl. 11 i 12 ovog sporazuma, izuzev administrativnih troškova.

Član 14

Novčana davanja

Novčana davanja u slučajevima privremene nesposobnosti za rad i materinstva odobravaju se na teret nadležnog nosioca kod koga je lice osigurano u skladu sa pravnim propisima koje on primjenjuje.

Poglavlje 2

DAVANJA ZA SLUČAJ STAROSTI, INVALIDNOSTI I SMRTI

Član 15

Sabiranje perioda osiguranja

- (1) Ako je, prema pravnim propisima jedne države ugovornice pravo na novčano davanje uslovljeno navršanjem perioda osiguranja, nosilac te države ugovornice uzima u obzir, ako je potrebno, i period osiguranja navršen prema pravnim propisima druge države ugovornice kao da je navršen prema pravnim propisima koje on primjenjuje, pod uslovom da se periodi ne poklapaju.
- (2) Ako, i pored primjene stava 1 ovog člana, nijesu ispunjeni uslovi za sticanje prava na davanje, nadležni nosilac uzima u obzir i period osiguranja navršen u trećoj državi sa kojom ta država ugovornica ima zaključen sporazum o socijalnom osiguranju u kojem je predviđeno sabiranje perioda osiguranja ili odgovarajući ugovor koji predviđa sabiranje perioda osiguranja.

Član 16

Period osiguranja kraći od 12 mjeseci

Ako su ukupni periodi osiguranja, navršeni prema pravnim propisima jedne države ugovornice kraći od 12 mjeseci i na osnovu njih ne postoji pravo na davanje, nadležni nosilac druge države ugovornice uključuje te periode radi utvrđivanja prava i visine davanja kao da su ti periodi osiguranja navršeni prema pravnim propisima koje on primjenjuje.

Član 17
Utvrđivanje samostalnog davanja

Ako prema pravnim propisima jedne države ugovornice postoji pravo na davanje i bez primjene člana 18 ovog sporazuma, nadležni nosilac te države ugovornice utvrđuje davanje isključivo na osnovu perioda osiguranja koji se uzima u obzir prema tim pravnim propisima.

Član 18
Obračun srazmjernog dijela novčanog davanja

(1) Ako prema pravnim propisima jedne države ugovornice postoji pravo na davanje samo uz primjenu odredaba člana 15 ovog sporazuma, nadležni nosilac te države ugovornice utvrđuje davanje na taj način što:

- obračunava teorijski iznos davanja, koji bi pripadao da je ukupan period osiguranja, koji se uzima u obzir za obračun davanja, izvršen prema pravnim propisima koje on primjenjuje. Iznos davanja koji ne zavisi od dužine perioda osiguranja uzima se kao teorijski iznos;

- na osnovu tako obračunatog teorijskog iznosa, utvrđuje iznos davanja srazmjeran odnosu između perioda osiguranja izvršenog isključivo prema pravnim propisima koje on primjenjuje i ukupnog perioda osiguranja koji se uzima u obzir za obračun davanja;

(2) Ako se prema pravnim propisima jedne države ugovornice iznos davanja obračunava na osnovu zarade, plate, osnovice osiguranja, odnosno uplaćenog doprinosa u određenom periodu, nadležni nosilac uzima u obzir zaradu, platu, osnovicu osiguranja, odnosno doprinos isključivo iz perioda osiguranja izvršenog prema pravnim propisima koje on primjenjuje.

Član 19
Umanjenje, izmjena, ukidanje i obustava isplate penzije

Lica na koja se ovaj sporazum primjenjuje ne podliježu pravnim propisima država ugovornica o umanjenju, obustavi ili ukidanju davanja u slučaju njihovog istovremenog korišćenja.

Poglavlje 3
DAVANJA ZA SLUČAJ POVREDE NA RADU I PROFESIONALNE BOLESTI

Član 20
Povreda na putu do posla

(1) Lice sa prebivalištem na teritoriji jedne države ugovornice koje na putu, radi stupanja na posao, po osnovu ugovora o radu, odnosno radi obavljanja samostalne djelatnosti u drugoj državi ugovornici, pretrpi povredu, ima pravo na davanja po osnovu povrede na radu prema pravnim propisima i na teret nosioca druge države ugovornice.

(2) Stav 1 ovog člana primjenjuje se i u slučaju povrede koju lice pretrpi, neposredno po isteku ugovora o radu, odnosno po prestanku obavljanja samostalne djelatnosti, na putu do prebivališta.

Član 21

Davanja u naturi

(1) Lice koje po osnovu povrede na radu ili profesionalne bolesti ima pravo na davanje u naturi prema pravnim propisima jedne države ugovornice, a ima prebivalište ili boravište u drugoj državi ugovornici, koristi davanje u naturi, na teret nadležnog nosioca, od nosioca na čijem području ima prebivalište ili boravište, prema pravnim propisima koje taj nosilac primjenjuje, kao da je kod njega osigurano.

(2) Odredba člana 11 stav 5 ovog sporazuma analogno se primjenjuje na lice iz stava 1 ovog člana.

(3) Na naknadu troškova nastalih shodno stavu 1 ovog člana primjenjuju se odredbe člana 14 ovog sporazuma.

Član 22

Profesionalna bolest

(1) Ako je odobrenje davanja za slučaj profesionalne bolesti, prema pravnim propisima jedne države ugovornice, uslovljeno time da je bolest prvi put ljekarski utvrđena na teritoriji te države ugovornice, smatra se da je taj uslov ispunjen ako je ta bolest prvi put utvrđena na teritoriji druge države ugovornice.

(2) Ako je odobrenje novčanih davanja za slučaj profesionalne bolesti prema pravnim propisima jedne države ugovornice, uslovljeno time da je obavljanje djelatnosti koja može da izazove tu bolest, trajalo određeno vrijeme, nadležni nosilac te države ugovornice, ako je potrebno, uzima u obzir i vrijeme obavljanja takve djelatnosti u skladu sa pravnim propisima druge države ugovornice.

Član 23

Novčana davanja

(1) Novčano davanje za slučaj povrede na radu ili profesionalne bolesti odobrava nosilac one države ugovornice prema čijim pravnim propisima je lice bilo osigurano u vrijeme nastanka povrede na radu, odnosno posljednji put obavljalo djelatnost koja je prouzrokovala tu profesionalnu bolest.

(2) Ako lice, koje je po osnovu profesionalne bolesti primalo ili prima novčano davanje na teret nosioca jedne države ugovornice, zbog pogoršanja zdravstvenog stanja prouzrokovanog obavljanjem djelatnosti koja, prema pravnim propisima druge države ugovornice, može da izazove profesionalnu bolest, podnese zahtjev za davanje nosiocu druge države ugovornice:

- nosilac prve države ugovornice i dalje snosi troškove davanja, bez obzira na pogoršanje zdravstvenog stanja, prema svojim pravnim propisima;

- nosilac druge države ugovornice odobrava novčano davanje u visini razlike između davanja koje pripada nakon pogoršanja zdravstvenog stanja i davanja koje bi, po osnovu nastupanja te bolesti, pripadalo prema njegovim pravnim propisima.

Poglavlje 4
DAVANJE ZA SLUČAJ NEZAPOSLENOSTI

Član 24
Sabiranje perioda osiguranja

[1] Period osiguranja navrsen prema pravnim propisima jedne države ugovornice uzima se u obzir za ostvarivanje prava na novčano davanje za slučaj nezaposlenosti prema pravnim propisima druge države ugovornice, pod uslovom da se periodi osiguranja ne preklapaju i ako je lice bilo osigurano za slučaj nezaposlenosti prije podnošenja zahtjeva onoliki period koliko je to propisano prema pravnim propisima druge države ugovornice.

[2] Novčano davanje za slučaj nezaposlenosti odobrava nadležni nosilac prema pravnim propisima koje primjenjuje.

DIO IV
RAZNE ODREDBE

Član 25
Organi za vezu

U cilju efikasnijeg sprovođenja ovog sporazuma, posebno radi jednostavnog i brzog povezivanja nosilaca država ugovornica, administrativnim sporazumom određuju se organi za vezu.

Član 26
Obaveze organa, pravna i administrativna pomoć

(1) Nadležni organi država ugovornica će, administrativnim sporazumom, koji stupa na snagu istovremeno sa ovim sporazumom, utvrditi način primjene ovog sporazuma.

(2) Nadležni organi, organi za vezu i nosioci država ugovornica obavještavaće se međusobno o:

a) svim preduzetim mjerama za sprovođenje ovog sporazuma;

b) svim promjenama njihovih pravnih propisa u vezi sa primjenom ovog sporazuma.

(3) U primjeni ovog sporazuma, organi i nosioci država ugovornica će uzajamno pružati besplatnu pravnu i administrativnu pomoć.

(4) Organi i nosioci država ugovornica mogu, u primjeni ovog sporazuma neposredno međusobno kontaktirati, kao i sa zainteresovanim licima ili njihovim punomoćnicima.

(5) Organi i nosioci jedne države ugovornice ne smiju odbiti zahtjev i drugi podnesak zbog toga što je napisan na službenom jeziku i pismu druge države ugovornice.

(6) Prilikom primjene ovog sporazuma ravnopravno će se upotrebljavati crnogorski jezik i pismo i albanski jezik i pismo.

(7) Ljekarske preglede koji se obavljaju isključivo zbog primjene pravnih propisa jedne države ugovornice, a odnose se na lica koja na teritoriji druge države ugovornice imaju prebivalište ili boravište,

obaviće na zahtjev nadležnog nosioca i na njegov teret, nosilac prema prebivalištu ili boravištu. Ljekarske preglede koji se obavljaju zbog primjene pravnih propisa obiju država ugovornica obavlja na svoj teret nosilac prema prebivalištu ili boravištu tog lica.

(8) Pravna pomoć se, do pokretanja sudskog postupka, pruža u skladu sa propisima koji se primjenjuju za pravnu pomoć u građanskim pravnim stvarima.

Član 27

Ovlašćenja diplomatskih misija i konzularnih predstavništava

Diplomatska misija i konzularno predstavništvo država ugovornica, mogu se bez posebnog punomoćja, direktno obraćati nadležnim organima, organima za vezu i nadležnim nosiocima druge države ugovornice radi zaštite interesa svojih državljana.

Član 28

Oslobađanje od taksi i nadovjera

(1) Oslobađanje ili smanjenje taksi predviđeno propisima jedne države ugovornice za pisane podneske ili dokumenta koja se prilažu zbog primjene njenih pravnih propisa, odnosi se i na odgovarajuće pisane podneske i dokumenta koja se prilažu radi primjene ovog sporazuma ili pravnih propisa druge države ugovornice.

(2) Isprave, dokumenta i pisani podnesci bilo koje vrste, koji se prilažu prilikom primjene ovog sporazuma, ne podliježu nadovjeri.

Član 29

Podnošenje zahtjeva

(1) Zahtjevi, izjave ili pravna sredstva koja su u primjeni ovog sporazuma ili pravnih propisa jedne države ugovornice podnose organu, nosiocu ili nekoj drugoj nadležnoj instituciji jedne države ugovornice, smatraju se zahtjevima, izjavama ili pravnim sredstvima podnijetim organu, nosiocu ili nekoj drugoj nadležnoj instituciji druge države ugovornice.

(2) Zahtjev za davanje, podnijet prema pravnim propisima jedne države ugovornice, smatra se istovremeno i zahtjevom za odgovarajuće davanje prema pravnim propisima druge države ugovornice, koje dolazi u obzir primjenom ovog sporazuma.

(3) Zahtjevi, izjave ili pravna sredstva, koja primjenom pravnih propisa jedne države ugovornice treba, u određenom roku, podnijeti organu, nosiocu ili nekoj drugoj nadležnoj instituciji te države ugovornice, smatraju se blagovremeno podnijetim ako su, u istom roku, podnijeti odgovarajućem organu, nosiocu ili nekoj drugoj nadležnoj instituciji druge države ugovornice.

(4) U slučajevima iz st. 1 do 3 ovog člana navedene institucije bez odlaganja, dostavljaju zahtjeve, izjave ili pravna sredstva odgovarajućim institucijama druge države ugovornice, neposredno ili posredstvom organa za vezu.

(5) Javne isprave, potvrde, odnosno dokumenti koje u cilju primjene ovog sporazuma izdaje organ ili nosilac jedne države ugovornice, smatraju se važećim i za organ ili nosioca druge države ugovornice.

Član 30

Isplata davanja

(1) Nosilac nadležan za isplatu davanja prema pravnim propisima jedne države ugovornice priznaje davanja u valuti koja važi u toj državi ugovornici.

(2) Isplata davanja iz stava 1 ovog člana korisniku koji ima prebivalište u drugoj državi ugovornici, vrši se u konvertibilnoj valuti (EUR).

(3) Isplate među nosiocima država ugovornica vrše se u konvertibilnoj valuti (EUR).

(4) Preračunavanje davanja u valutu druge države ugovornice vrši se prema paritetu koji važi na dan doznake.

Član 31

Potraživanje preplaćenih iznosa novčanih davanja

(1) Nosilac jedne države ugovornice, koji je isplatio davanja u iznosu većem od onog koji korisniku pripada, može od nosioca druge države ugovornice zatražiti da od zaostalih iznosa davanja koje treba da isplati korisniku, zadrži preplaćeni iznos.

(2) Preplaćeni iznos iz stava 1 ovog člana isplaćuje se direktno nosiocu koji je zatražio njegovo zadržavanje.

Član 32

Izvršni postupak

(1) Izvršna rješenja u oblasti socijalnog osiguranja nadležnih organa i nosilaca, kao i izvršne odluke sudova jedne države ugovornice priznaju se u drugoj državi ugovornici.

(2) Priznavanje se može odbiti samo ako je u suprotnosti sa javnim poretkom države ugovornice u kojoj treba da se prizna odluka ili rješenje.

(3) Izvršne odluke i rješenja priznata u skladu sa stavom 1. ovog člana izvršavaju se u drugoj državi ugovornici. Izvršni postupak se sprovodi prema pravnim propisima koji se primjenjuju za izvršenje odgovarajućih odluka ili rješenja države ugovornice u kojoj treba da se sprovede izvršenje. Odluke i rješenja moraju sadržati potvrdu o njihovoj izvršnosti (klauzula o izvršenju).

Član 33

Naknada štete

(1) Ako lice, koje prema pravnim propisima jedne države ugovornice, prima davanje po osnovu štete koja je nastala u drugoj državi ugovornici i ima, prema njenim pravnim propisima, pravo na naknadu štete od trećeg lica, tada pravo na tu naknadu prelazi na nosioca prve države ugovornice prema pravnim propisima koje on primjenjuje.

(2) Ako je pravo na naknadu štete u vezi sa istovrsnim davanjima, po osnovu istog slučaja štete, prenijeto, u skladu sa stavom 1 ovog člana nosiocima obije države ugovornice, treće lice može isplatiti naknadu štete, sa oslobađajućim dejstvom, jednom ili drugom nosiocu. Nosioći će namiriti svoja potraživanja po ovom osnovu, srazmjerno davanju koje isplaćuju.

Član 34

Rješavanje sporova

Sporove u primjeni i tumačenju ovog sporazuma rješavaće dogovorno nadležni organi država ugovornica.

DIO V

Prelazne i završne odredbe

Član 35

Prelazne odredbe

- (1) Ovaj sporazum ne utvrđuje pravo na davanje za period prije njegovog stupanja na snagu.
- (2) Za utvrđivanje prava na davanje prema ovom sporazumu uzimaju se u obzir i periodi osiguranja koji su, prema pravnim propisima država ugovornica ostvareni prije njegovog stupanja na snagu.
- (3) Ovaj sporazum se primjenjuje i na osigurane slučajeve nastale prije njegovog stupanja na snagu.

Član 36

Stupanje na snagu

- (1) Ovaj sporazum podliježe potvrđivanju.
- (2) Države ugovornice će se međusobno u pisanoj formi, diplomatskim putem, obavijestiti o ispunjenju unutrašnjih pravnih procedura neophodnih za stupanje na snagu ovog sporazuma.
- (3) Ovaj sporazum stupa na snagu prvog dana trećeg mjeseca po isteku mjeseca u kome je primljeno zadnje pisano obavještenje iz stava 2 ovog člana.

Član 37

Vrijeme trajanja i otkazivanje

- (1) Ovaj sporazum se zaključuje na neodređeno vrijeme. Svaka država ugovornica ga može u tekućoj kalendarskoj godini, u pisanoj formi, diplomatskim putem, otkazati s posljednjim danom te godine, pri čemu otkazni rok ne može biti kraći od šest mjeseci.
- (2) U slučaju otkazivanja ovog sporazuma njegove odredbe se i dalje primjenjuju na stečena prava, kao i na zahtjeve za ostvarivanje prava podnijete do dana njegovog otkazivanja.

Član 38

Efekti primjene sporazuma na ostvarena prava ili prava koja treba da se ostvare

- (1) U slučaju otkazivanja ovog sporazuma, prava na davanja stečena na osnovu njega i dalje važe.
- (2) Prava na davanja koja treba da se ostvare do dana otkazivanja Sporazuma zadržavaju se, a po zahtjevima podnijetim prije otkazivanja Sporazuma rješavaće se u skladu sa njegovim odredbama.

Potpisano u _____, dana _____, u dva originala, svaki na crnogorskom, albanskom i engleskom jeziku, pri čemu su sva tri teksta podjednako vjerodostojna. U slučaju razlike u tumačenju, mjerodavan će biti tekst na engleskom jeziku.

Za Crnu Goru

Za Republiku Albaniju